

Zin In School

**WANT SCHOOL IS ZOVEEL MEER
DAN LEREN ALLEEN**

**KWALITATIEF ONDERZOEK NAAR HET BELANG VAN MENTALE
GEZONDHEID BIJ KINDEREN IN BELGISCHE SCHOLEN**

UNICEF werkt wereldwijd aan een betere toekomst voor ieder kind. Het afgelopen anderhalf jaar had de coronapandemie een enorme impact op het dagelijks leven van miljoenen kinderen. Scholen sloten wereldwijd hun deuren en gingen vaak over op afstandsonderwijs. Een groot aantal kinderen en adolescenten hadden het enorm moeilijk om deze moeilijke en onzekere periode te doorstaan. Velen onder hen weten niet wat de toekomst brengt volgens een nieuwe bevraging die gerealiseerd werd na bij kinderen in België.

Deze kwalitatieve consultatie, die werd gelanceerd door het onderzoeksbureau WHY5, in opdracht van UNICEF België, had als doel de link vast te stellen tussen de school en de mentale gezondheid van kinderen en adolescenten. Wat we onbewust al wisten werd bevestigd: **de school is niet alleen een plek waar je bijleert, ze is ook van onschatbare waarde voor de ontwikkeling van kinderen als individu en in groep, en voor hun algemeen welzijn.**

Dit onderzoek heeft aangetoond dat er grote gevolgen zijn als kinderen niet naar school kunnen gaan. We lichten de volgende drie conclusies toe:

- 1 Het niet meer volwaardig (kunnen) invullen van de leergierigheid van kinderen doet vrees ontstaan over het realiseren van hun dromen en bij uitbreiding hun toekomst.
- 2 Het wegvallen van de stabiele context in hun leven confronteert de kinderen met saaiheid, verveling en leegte en ook eenzaamheid. Dit knaagt aan hun zelfvertrouwen en zelfzekerheid.
- 3 Er wordt een rem gezet op het (leren) ontdekken, stimuleren en zoveel mogelijk tot volle ontplooiing laten komen van de individuele capaciteiten van kinderen. De sociale ontwikkeling van kinderen wordt eveneens beperkt.

COVID-19 pandemie en school: de realiteit door elkaar geschud	3
De verschillende rollen die de school vervult	4
Rol van school veranderd tijdens de pandemie ...	8
Conclusie	9
Methodologie	10

Redactie

Eveline Couck & Madeleine Janssens
(WHY5)

Coördinatie

Nora Belhadi & Jeroen Lauwereys

Creatie

Daphné Van Grieken - Arkeaprod

1 COVID-19 PANDEMIE EN SCHOOL: DE REALITEIT DOOR ELKAAR GESCHUD

Naar school gaan biedt vele kinderen stabiliteit in hun leven. Het geeft structuur aan het dagelijks leven en zorgt voor regelmaat. Door de coronapandemie werd deze structuur vaak doorbroken, en dan vooral tijdens de lockdownperiodes.

De scholen waren ook zoekende en moesten zichzelf heruitvinden, wat veel creativiteit en energie vergde tijdens erg stressvolle momenten. Het schoolse leven kwam in die periode tot stilstand, waardoor veel kinderen in een leegte terechtkwamen die ook niet kon worden opgevuld door buitenschoolse activiteiten. Zelfs toen de situatie stabiliseerde en er deels naar het "gewone" kon worden teruggekeerd, gaven de verschillende veiligheidsmaatregelen (het dragen van een masker, de opdeling van speelplaatsen in vakken of het in afwisselende groepen naar school gaan) aan dat het gevaar nog niet geweken was. De veiligheidsmaatregelen hadden ook een belangrijke impact op de kinderen.

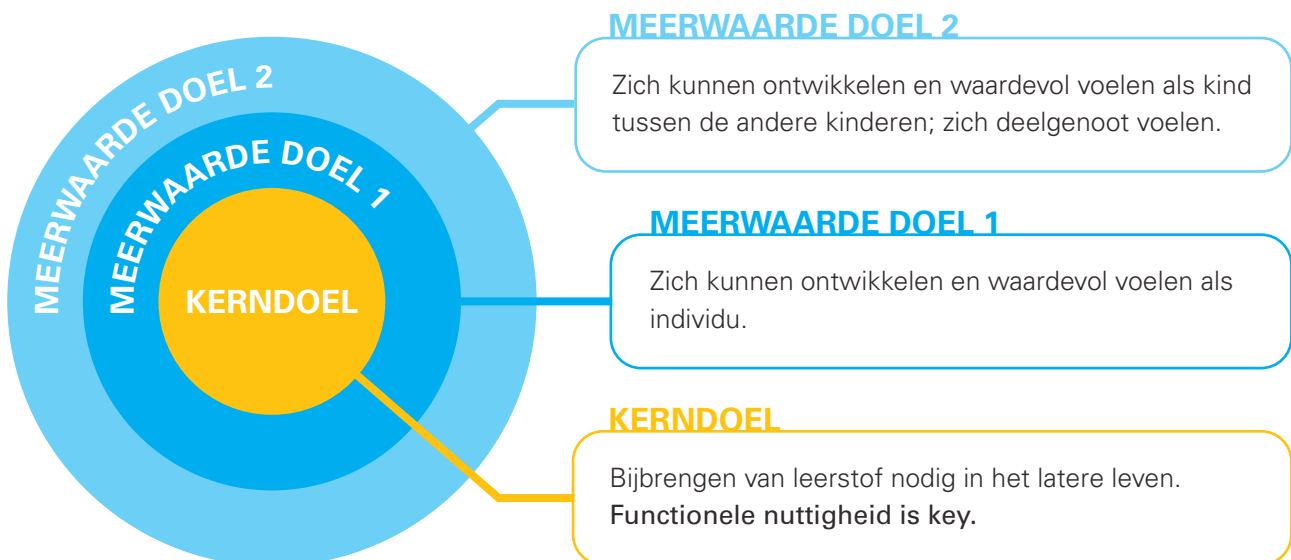
« Toen het begon en iedereen maskers droeg, was iedereen ineens bang. Iedereen was thuis, er was bijna geen leven meer op aarde en ik herkende mijn omgeving niet meer. »

Charlotte
6^e leerjaar

2 DE VERSCHILLENDE ROLLEN DIE DE SCHOOL VERVULT

Naar school gaan betekent voor kinderen meer dan alleen kennis opdoen en zich voorbereiden op het latere leven. Hoewel het kerndoel wel eerder functioneel is en focust op het bijbrengen van kennis, spelen twee andere meerwaarde doelen (zie afbeelding) toch ook een grote rol in het leven van kinderen. Het gaat hier dan om de ontwikkeling van kinderen als individu (wie ben ik, wat vind ik leuk, wat zijn mijn talenten?), maar ook de ontwikkeling van kinderen in groep (in sociale relatie tot andere kinderen).

ANGST OVER DE REALISATIE VAN HUN DROMEN

De school heeft een grote impact op het welzijn van de leerlingen. Toen door de coronapandemie het schoolgebeuren op een andere manier werd ingevuld creëerde dit bij heel wat kinderen angst over de **realisatie van hun dromen**. De pandemie en vooral de lockdowns zetten in de verf dat scholen zoveel meer bieden dan leren alleen.

« Je leert er de dingen die je nodig hebt voor als je groter bent. »

Maximilien
4^e leerjaar

Lukas
5^e leerjaar

« Ik zou zeggen dat de school een plek is waar je kennis kan opdoen, waar je ook in orde moet zijn met je taken, dat je ook lessen hebt en dat je daarvoor moet voorbereiden. Dat je voor school ook veel moet werken, ook thuis nog. En dat je dan uiteindelijk een diploma kan halen om te werken en geld te verdienen. »

Soraya
4^e leerjaar

« Het is een plek waar je dingen leert, zoals bijvoorbeeld rekenen, lezen en ook moeilijkere dingen. »

Olivier
5^e leerjaar

« School is heel belangrijk voor later, als je een goed diploma en een goed beroep wil. Om een fijn leven te hebben. »

Faris
4^e leerjaar

« Ik verveel me er niet en ik hou ervan om nieuwe dingen te leren. »

Hoewel door de meeste leerlingen in het onderzoek het leeraspect als het minst fijne aspect van de school werd bestempeld, zijn ze nu toch bezorgd wat de coronacrisis op dat vlak met hun leven gaat doen. Vele kinderen kampen met de **vrees niet te slagen**, niet goed voorbereid te zijn op het secundaire onderwijs of niet goed mee te kunnen in het volgende leerjaar. Ze vragen zich af hoe hun toekomst eruit zal zien, en of ze die nog wel zullen kunnen invullen zoals ze graag willen.

« Ik ben bang dat ik niet mag doorgaan. Ik ben daar bezorgd over en denk daar vaak aan. Ik heb altijd goede rapporten, ik weet niet hoe het komt dat ik daar stress over heb. »

Emma
5^e leerjaar

Sara
6^e leerjaar

« Ik ben altijd wel bang dat er dingen zijn die ik niet ga kunnen, zoals studeren of zo. Ik vind dat wel eng nu ik naar het middelbaar ga gaan. »

« Ik hou er niet van om voor school te werken. Ik hou er niet van als we huiswerk hebben. En ik hou niet van wiskunde, ik begrijp het niet en ik ben er erg slecht in. Als ik niet slaag of als ik een slecht examen heb. heb ik schrik. »

Maité
5e leerjaar

EEN VERMINDERING VAN SOCIALE CONTACTEN

Naast een inperking van het schoolgebeuren, zorgde de coronapandemie ook voor een aanzienlijke beperking in het privéleven van kinderen. Op een leeftijd waarin ze zich net beginnen losmaken uit het gezin en hun vrijheid beginnen te verkennen, werden ze noodgedwongen terug tot het thuisnest beperkt. Vele sociale contacten vielen weg, maar ook aan

sport doen en naar de jeugdbeweging gaan was lange tijd niet vanzelfsprekend of zelfs onmogelijk. Waar in het begin de lockdowns misschien nog met vreugdekreten werden onthaald, werd al snel duidelijk dat kinderen het vaak moeilijk hadden met het zinvol invullen van hun dag. Zonder de structuur op school, contact met vrienden en vaak met afwezige of werkende ouders, werd al snel een gevoel van verveling, "saaigheid" en leegte ervaren. In vele gevallen knaagde dit aan het zelfvertrouwen en de zelfzekerheid van kinderen.

Kinderen waren sterker op zichzelf aangewezen en er kwam een rem op de ontwikkeling van individuele capaciteiten door een tekort aan stimulering en ontdekking. Door een verminderd contact met leeftijdsgenoten werd ook de sociale ontwikkeling van kinderen op een lager pitje gezet, net in een fase waarin kinderen zich los beginnen maken van het veilige thuisnest en des te meer nood hebben aan het veiligheidsnet dat vrienden kunnen bieden.

« Ik was zenuwachtig. Je kunt je vrienden niet zien. Ik voelde me niet goed. Ik was gestrest. »

Julie

5^e leerjaar

Rayan

4^e leerjaar

« Je leert op de speelplaats hoe je met andere kinderen moet omgaan. »

« Ik had het gevoel dat ik helemaal alleen was, we konden geen vrienden meer zien. Het was stom, niet stom maar super stom. »

Adriaan

4^e leerjaar

3 ROL VAN SCHOOL VERANDERD TIJDENS DE PANDEMIE

Hoewel de meerwaardedoelen van de school (individuele en sociale ontwikkeling) van onmiskenbaar belang zijn, kwam tijdens de coronapandemie een grotere focus te liggen op het kerndoel: het bijbrengen van kennis. Scholen en leerkrachten moesten enorm flexibel zijn, maar niet overal werd dit op dezelfde manier aangepakt.

Uit de gesprekken met de kinderen bleek dat vele kleine dingen samen een immens verschil kunnen maken. Zo werd het als enorm positief ervaren wanneer leerkrachten een luchtig moment probeerden in te lassen tijdens de online lessen, bijvoorbeeld door iedereen haar/zijn huisdier te laten tonen via de camera. Sommige leerkrachten voorzagen ook een wekelijks babbeluurtje om de informele contacten tussen de leerlingen te bevorderen. Hoewel dit niet evident is in een online omgeving, werd de poging op zich vaak al gewaardeerd.

Bij sommige leerkrachten was er ook de optie tot individueel contact, om de leerling van dichtbij de begeleiden met taken die eventueel minder goed liepen.

De mate waarin aandacht werd geschonken aan de meerwaardedoelen varieerde erg van school tot school en van leerkracht tot leerkracht.

« Onze juf houdt ook rekening met elke leerling apart. Ze had in het begin van het schooljaar ook met ons afgesproken dat als er iets was waar je echt mee zat, dat je dat dan tegen haar kon vertellen, dat ze jou de ruimte geeft. »

Lars

6^e leerjaar

Louise

5^e leerjaar

« De lerares belde aan en legde een pakje voor de deur toen ging ze meteen weg. We konden nergens terecht om vragen te stellen. »

CONCLUSIE

De rol van de school in de ontwikkelingspsychologie van de bevroegde kinderen in het 4de tot en met 6de leerjaar is van onschatbare waarde. Het is immers de leeftijd waarin de eerste kiemen worden gelegd naar het zich “losmaken” van het ouderlijke nest en het geleidelijk aan ontwikkelen van een eigen identiteit. De school vervult hierin een kernfunctie, zowel op het individuele als sociale vlak. Op **individueel vlak** helpt de school kinderen om zich te ontwikkelen en om te ontdekken wie ze zijn. Op het **sociale vlak** helpt de school kinderen een plaats te vinden tussen de anderen.

De **leerkrachten** zijn in dit hele proces facilitator en katalysator. Dit niet alleen door het “overbrengen” van kennis en bekwaamheid, maar ze leveren ook een bijdrage aan de zelfontplooiing door de kinderen te motiveren, te stimuleren, te coachen, te helpen en hen hun eigen talenten te laten ontdekken en tot uitdrukking te laten brengen. Leerkrachten zijn ook een volwassen referentiepunt in het opgroeiproces van kinderen. Zo krijgen kinderen de kans om zich te ontwikkelen los van hun ouders, terwijl ze nog steeds beroep kunnen doen op de steun van een volwassene.

Ook **medeleerlingen** en leeftijdsgenoten spelen een belangrijke rol in de identiteitsontwikkeling. Bij vrienden kan een kind steeds terecht, want zij bieden een vervangend veiligheidsnet en zijn een maatstaf waar kinderen hun eigen ontwikkeling aan kunnen spiegelen.

Je mist pas iets wanneer het er niet meer is, en dat was net zo met de school tijdens de coronapandemie. Doordat vele scholen terugvielen op hun kerndoel, het overbrengen van kennis, werd niet meer ten volle tegemoet gekomen aan de leergierigheid van kinderen. Door het afstandsonderwijs, het tekort aan begeleiding en het trager of helemaal niet verwerken van bepaalde leerstof, ontstond bij vele kinderen angst voor de toekomst.

Tot slot kwamen ook de individuele ontwikkeling (capaciteiten, talenten) en de sociale ontwikkeling (verhouding tot leeftijdsgenoten) op een lager pitje te staan. Het wegvallen van de stabiele schoolcontext maakte dat kinderen gevoelens van verveling, leegte en soms ook eenzaamheid ervaarden, wat knaagde aan hun zelfvertrouwen en-zekerheid.

De school is niet alleen een plek waar je bijleert, ze is ook van onschatbare waarde voor de ontwikkeling van kinderen als individu en in groep, en voor hun algemeen welzijn.

METHODOLOGIE

Van april 2021 tot en met juli 2021 werden in totaal 24 kinderen op een kwalitatieve manier bevroegd. De kinderen zaten allemaal in de lagere school (4de t.e.m. het 6de leerjaar) en behoorden tot verschillende socio-economische groepen. Aan dit onderzoek deden 14 Nederlandstalige en 10 Franstalige kinderen mee, waarvan 12 meisjes en 12 jongens.

UNICEF België

 Keizerinlaan, 66
1000 Brussel

 02/230.59.70

 02/230.34.62

 info@unicef.be

 www.unicef.be

 [unicefinbelgium](https://www.facebook.com/unicefinbelgium)

 [unicefbelgique](https://twitter.com/unicefbelgique)

 [unicefbelgium](https://www.instagram.com/unicefbelgium)

unicef
voor ieder kind